

Elżbieta Benkowska*

Tłumaczenie to zawsze interpretacja – uwagi o przekładzie napisów do filmu

Wstęp

Tłumaczenie listy dialogowej oraz tworzenie napisów do filmu, na pozór może się wydawać łatwiejsze od przekładu literackiego. Na ekranie widać mówiącego aktora, jego gesty, słycać ton głosu, a także znany jest kontekst wypowiedzi, niemniej jednak, ograniczenie czasowe wynikające z toczącej się akcji filmu, limit wierszy tekstu i liczby znaków w nich, a także to, że napisy nie są samodzielnie istniejącym dziełem, tylko częścią większego utworu, do którego muszą być dostosowane, skutecznie utrudnia pracę tłumacza. Na przykładzie noweli „Żanna” z filmu „Nowy świat” opiszę proces powstawania wielojęzycznego filmu, problemy, które pojawiły się w czasie tłumaczenia na język angielski, a także przedstawię różnice interpretacyjne powstałe między zawodowym tłumaczem, reżyserką i scenarzystką.

1. Proces powstawania wielojęzycznego filmu

„Nowy świat” to pełnometrażowy film fabularny z 2015¹ roku opowiadający historie Białorusinki Żanny, Afgańczyka Azzama i Ukrainki Wiery, którzy w poszukiwaniu szczęścia i lepszego życia opuścili swe ojczyzny i zamieszkali w Warszawie, która stała się dla nich tytułowym nowym światem. Film składa się z trzech nowel² wyreżyserowanych przez trzech debiutujących reżyserów: w tym mnie, Michała

* Uniwersytet Gdański, e-mail: ebenkowska@gmail.com

1 Film swoją premierę miał podczas 40. Festiwalu Filmów Fabularnych w Gdyni, we wrześniu 2015 roku.

2 Imiona bohaterów stanowią tytuły poszczególnych nowel.

Wawrzeckiego i Łukasza Ostalskiego.³ Za produkcję odpowiadało Akson Studio, koproducentem była Telewizja Polska. „Nowy świat” był również współfinansowany przez Polski Instytut Sztuki Filmowej.

W dalszej części tekstu skupię się na analizie scenariusza i angielskiego tłumaczenia listy dialogowej dotyczącego jedynie wyreżyserowanej przeze mnie noweli „Żanna”. To opowieść o Białorusince, która wraz z córką Sonią mieszka kątem u swojej siostry i jej męża w Warszawie. Chce się od nich jak najszybciej wyprowadzić i zamieszkać ze swoim chłopakiem – Jankiem. Na przeszkodzie w realizacji tego planu staje mąż Żanny – Aleksiej – punkowy opozycjonista, który zostaje aresztowany i w białoruskim areszcie podejmuje strajk głodowy. Scenariusz⁴ noweli został napisany w języku polskim przeze mnie oraz Monikę Demborską. Bohaterowie filmu w swoich wypowiedziach posługują się jeszcze dwoma innymi językami, tj. białoruskim i rosyjskim (w związku z czym na dalszym etapie produkcji konieczne było przygotowanie tłumaczenia w postaci zsynchronizowanych napisów, nie tylko na potrzeby zagranicznych kanałów dystrybucji, ale też tych polskich).

Użycie innej od polszczyzny mowy w zapisie scenariuszowym jest zaznaczone w didaskaliach pomiędzy imieniem postaci, a wypowiedzaną kwestią, por.:

6. WN.⁵ MIESZKANIE IRINY I ADAMA – NOC

Salon zamienił się w sypialnię Żanny i Sonii. Da się teraz zauważyć wciśnięte w kąt walizki, suszarkę pełną prania. Po podłodze walają się zabawki. Sonia stoi na oparciu kanapy. Żanna ją asekuje.

³ Większość ekipy filmowej (pion producencki, scenograficzny, kostiumograficzny, charakteryzatorski itp.) brała udział w pracach nad całym filmem, jednakże każdy z reżyserów współpracował z innym operatorem filmowym, tj.: Michał Wawrzecki z Cezarym Stoleckim, a Łukasz Ostalski z Piotrem Pawlusem, ja zaś ze Sławomirem Witkiem.

⁴ Autorką scenariusza do noweli „Azzam” jest Izabella Aleksandrowicz, a „Wiery” – Maksymilian Nowicki.

⁵ „6. WN” – to typowy zapis scenariuszowy, gdzie „6” oznacza numer sceny, zaś „WN.” to skrót od „wnętrze”. Scenariusz to dokument produkcyjny, stąd też nagłówek każdej sceny musi zawierać informacje pomagające film wyprodukować, tj.: numer sceny, informację o tym czy akcja rozgrywa się wewnątrz czy w plenerze (oznaczone odpowiednio poprzez skróty „WN” lub „PL.”), fabularną nazwę miejsca oraz porę dnia w jakiej dana scena będzie się rozgrywać. Nagłówki te wykorzystywane są później w dokumentach produkcyjnych, takich jak: kalendarzowy plan zdjęć (zwany w żargonie „kalendarzówką”) oraz dzienne plany pracy.

ŻANNA

(po białorusku)

Pięć razy pięć? Dawaj!

SONIA

(po białorusku, skacząc)

Dwadzieścia pięć!

Sonia skacze na pościeloną kanapę i od razu wdrapuje się na oparcie
(Dembinska, Benkowska, 2015a: 6)

Nie ma jednej określonej scenariopisarskiej zasady do zaznaczania wypowiedzi w języku obcym, taka informacja może być zawarta w didaskaliach tuż przed następującym pomiędzy postaciami dialogiem lub też w nawiasach pomiędzy imieniem postaci, a wypowiedzianą przez nią kwestią. Najważniejsze jest jednak to, by zapis był dla czytelnika zrozumiały i konsekwentnie używany w całym tekście.

Jako reżyserce, bardzo zależało mi na tym, by Żannę zagrała Białorusinka, dlatego też poszukiwania odtwórczyni głównej roli rozpoczęły się jeszcze na etapie prac nad scenariuszem. Niestety kolejne kandydatki odmawiały z powodów politycznych, tak samo jak białoruskie agencje aktorskie. Poszukiwania zostały zatem rozszerzone o Rosję, lecz tutaj również spotkałam się z wieloma odmowami z obawy przed politycznymi represjami. Na chwilę przed zdjęciami udało się zaangażować idealną odtwórczynię głównej roli – Olę Kawalaj-Aksionową – Rosjankę, która miała tę jedną wadę, że nie mówiła ani po polsku, ani po białorusku. W czasie miesiąca, który został do zdjęć, aktorka musiała się nauczyć kwestii w dwóch obcych dla siebie językach, a także przyswoić sobie na tyle białoruską mowę, by móc posługiwać się nią bez rosyjskiego akcentu. W osiągnięciu tego celu pomogła jej mieszkająca w Polsce tłumaczka języka białoruskiego i rosyjskiego Marina Sawicka, która uczyła jej nie tylko polskich i białoruskich słów, ale też przetłumaczyła ostatnią wersję scenariusza na język rosyjski (didaskalia i dialogi) oraz białoruski (tylko kwestie wypowiedziane w tym języku przez wszystkie postaci). Sam zapis tego tłumaczenia, ze względu na wielojęzyczność dialogów, był dość skomplikowany, tj. pod imieniem postaci znajdowała się kwestia w wypowiedzianym języku, a pod nią zaznaczone na czerwono tłumaczenie na rosyjski, np.:

6. ИНТ⁶. КВАРТИРА ИРИНЫ И АДАМА – НОЧЬ

Гостинная превратилась в спальню Жанны и Сони. Сейчас можно заметить стоящие в углу чемоданы и сушилку, на которой полно белья. По полу разбросаны игрушки.

Соня стоит на спинке дивана. Жанна ее придерживает.

ЖАННА

Пяць на пяць? Давай!

Пять на пять? Давай!

СОНЯ

(прыгая)

Дваццаць пяць!

Двадцать пять!

Соня прыгает на постеленный диван и сразу же вскарабкивается на его спинку (Dembinska, Benkowska, 2015b: 7).

lub:

ПАНИ ПРОФЕССОР

Proszę podać definicję chaosu
według Devaney'a.

**Пожалуйста, дайте определение
хаосу по Девани.**

Жанна минуту думает. Играет сережкой возле губы.

ЖАННА

Pojęcie chaosu było badane
i określane przez kilku uczonych...

**Понятие хаоса изучалось
и описывалось несколькими учеными...**

(Dembinska, Benkowska, 2015b: 8)

⁶ Аналогично как в przypadku nagłówka w polskim scenariuszu „6” oznacza numer sceny, a „ИНТ.” to skrót od „интерьер”, czyli „wnętrze”.

Zastosowanie takiego zapisu wynikało z tego, że Olga Kawalaj-Aksionowa, grając główną postać, musiała znać nie tylko swoje kwestie, ale też te wypowiedziane przez aktorów jej partnerujących, by wiedzieć, kiedy i na jakie słowa reagować. Fakt ten z jednej strony uniemożliwił mi, jako reżyserce, stosowanie improwizowanych dialogów na planie lub zmieniania ich w ostatniej chwili, tym samym zmuszając mnie do ponownego przemyślenia tych już napisanych. Wspomniana wcześniej tłumaczka, Marina Sawicka, towarzyszyła ekipie podczas zdjęć, pomagając mi w przekazywaniu uwag rosyjsko- i białoruskojęzycznym aktorom, a także by pilnować poprawności białoruskich dialogów wypowiedzianych przez odtwórczynię głównej bohaterki.

2. Przekład dialogów

Napisy w języku angielskim powstały na etapie postprodukcji, tj. po zatwierdzeniu ostatecznej wersji montażowej filmu przez reżyserów i producenta, a równoległe do procesu udźwiękowania filmu i korekcji barwnej obrazu. Do przetłumaczenia listy dialogowej wszystkich nowel producent zatrudnił doświadczonego tłumacza – Pawła Włochacza, a w procesie tworzenia przekładu noweli „Żanna” brałam również udział ja oraz Monika Dembinska, która jest nie tylko scenarzystką, ale też tłumaczką i native speakerem języka angielskiego.

Angielskie tłumaczenie jest niezwykle ważne, nie tylko dlatego, że jest to wymóg wszystkich festiwali, nawet tych pokazujących tylko polskie filmy, lecz przede wszystkim dlatego, że służy ono do tłumaczenia listy dialogowej na inne języki. Producenci, a także organizatorzy konkursów czy przeglądów filmowych, zazwyczaj nie zatrudniają kilkudziesięciu tłumaczy wszystkich możliwych lub potrzebnych języków, ponieważ często nie mają na to pieniędzy ani czasu, brakuje im świadomości językowej, a także traktują napisy jako odrębny byt, a nie integralną część filmu. Pamiętając o tym, że tłumaczenie to zawsze interpretacja, a także znając wagę angielskiego przekładu, należy starać się, by był tak doskonały jak oryginał. Dobrze jest, gdy autor filmu sam tworzy anglojęzyczną listę dialogową, lecz jeśli z jakichś powodów jest to niemożliwe, powinien współpracować z tłumaczem, by osiągnąć właściwy efekt. Nie wszystkie propozycje tłumacza oddają w pełni zamiysł autora i nie jest to efektem braku umiejętności, lecz tego, że każdy jest innym człowiekiem, który odbiera film przez pryzmat własnych doświadczeń. Dobrym przykładem tego zjawiska jest tłumaczenie z pozoru błahej i łatwej kwestii dialogowej „Pani Żanno”. W języku polskim, w oficjalnych kontaktach z kobietami, bez względu na ich stan cywilny, zwyczajowo używa się zwrotu „pani”, zaś w języku angielskim – „Ms.,” dlatego też oczywistą wydawała się propozycja tłumacza „Ms. Zhanna”, która jest poprawna i zgodna ze wszystkimi regułami. Jednakże w tym filmie tego zwrotu w stosunku do głównej bohaterki, używają tylko te osoby, które postrzegają ją jako żonę opozycjonisty. Było to celowym za-

biegiem moim oraz scenarzystki, gdyż od początku postać ta była budowana jako kobieta, która ma dość bycia postrzeganą jako żona swojego męża, imigrantka, czy biedna Białorusinka, a chce by inni dostrzegli w niej po prostu ją – Żannę. Co więcej, w czasie realizacji zdjęć, prowadząc aktorkę, tłumaczyłam jej, że każdy zwrot „Pani Żanno” jest dla niej nieprzyjemny, ponieważ przypomina jej o tym, że związała się z Jankiem, choć oficjalnie wciąż pozostaje żoną Aleksieja. Właśnie z tych powodów lepszym tłumaczeniem słów „Pani Żanno” zarówno dla mnie, jak i scenarzystki było „Mrs Zhanna”, gdyż „Ms.” jest neutralne i nie wskazuje na stan cywilny, zaś „Mrs” to tytuł używany jedynie w stosunku do mężatek⁷. Jeśli dla anglojęzycznych widzów „Mrs Zhanna” będzie brzmieć nienaturalnie i niewygodnie, tym lepiej, ponieważ dzięki temu będą mogli poczuć ten sam dyskomfort, co oglądana przez nich bohaterka.

Innym ciekawym przykładem jest refren piosenki śpiewanej przez Janka brzmiący „Nasze bloki są zajebiste”⁸, zaś problematyczność jego przekładu najlepiej zobrazuje poniższa tabela:

Tekst w języku polskim:	<i>Nasze bloki są zajebiste!</i>
Propozycja tłumacza:	<i>Our blocks are fucking awesome!</i>
Propozycja scenarzystki:	<i>Our flats are fucking awesome!</i>
Propozycja reżyserki:	<i>Our hood is fucking awesome!</i>

Najtrudniejszym okazało się znalezienie ekwiwalentu dla „bloków” w znaczeniu ‘budynków mieszkalnych’ tudzież ‘osiedla wielorodzinnych budynków mieszkalnych’. Trzeba tutaj nadmienić, iż piosenka ta w oryginalnym wykonaniu przez artystów pod pseudonimem Starszy i Rynio, gatunkowo zalicza się do polskiego hip hopu, zaś w warstwie tekstowej jest pochwałą życia na blokowisku. Paweł Włochacz, jako doświadczony tłumacz, wykorzystał podobieństwo angielskiego „block”, który również oznacza ‘budynek mieszkalny’, lecz częściej ‘a solid piece of wood’, ‘a compact or connected mass of houses or buildings’ czy ‘the quadrangular mass of buildings included between four streets’ (Simpson, Weiner 1989: 296–297). Leksem ten nie posiada jednakże związków z subkulturą hiphopową w postaci derywatów, takich jak chociażby polski „blokery”, który według *Miejskiego słownika slangu i mowy potocznej*⁹ jest mianem ‘ziomka najczęściej mieszkającego na osiedlu, na blokach i słuchającego rapu’. Monika Dembinska jako tłumaczenie „bloków” zaproponowała „flats” czyli ‘mieszkania’ (Fisiak 1996: 152), poprzez skojarzenia z wyrażeniem „block of flats”, a także przez kontekst w jakim użyte zostały słowa piosenki. Janek śpiewa ten refren w mieszkaniu w bloku, do którego ma się wpro-

⁷ Oxford Dictionary: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/mrs> (dostęp: 30.12.2017).

⁸ Por. Starszy i Rynio 2008: <https://youtu.be/p3LaaYNuFfA> (dostęp: 21.03.2017).

⁹ Brak inf. o aut., 2008: <http://www.miejski.pl/slowo-Blokery> (dostęp: 21.03.2017).

wadzić razem z Żanną, i jest to oznaką jego radości, którą daje mu perspektywa wspólnego domu. Sama zaś zaproponowałam leksem „hood”, ze względu na jego wieloznaczność, gdyż jest to ‘kaptur’ (Fisiak 1996: 190), ale też slangowe określenie ‘członka młodocianego gangu’ (Widawski 1999: 258), oraz ‘znajoma okolica, zwłaszcza tam gdzie się ktoś wychował’ (Widawski 1999: 285). W ten sposób chciałam przełamać wizerunek Janka. „Nasze bloki są zajebiste” to słowa, które miały nie pasować do ubranego zawsze w garnitur, sztywnego prawnika, tym samym uczłowieczając jego postać.

Podobna sytuacja była też w wypadku przekładu nazwy punkowego zespołu męża Żanny Aleksieja, por.:

Nazwa zespołu w języku polskim:	<i>Zabiłem Tatę</i>
Propozycja tłumacza:	<i>Killed the Father</i>
Propozycja scenarzystki:	<i>I killed Dad</i>
Propozycja reżyserki:	<i>Daddykiller</i>

Wszystkie powyższe tłumaczenia są poprawne, jednak najbardziej pasującą do punkowego zespołu wydawała mi się nazwa „Daddykiller” – jest krótka, chwytliwa, łatwa do zapamiętania i zawiera kontrastowe zestawienie pieśzotliwego zdrobnienia „daddy” z rzeczownikiem „killer”. Połączenie tych dwóch leksemów było nieprzypadkowe i wiązało się z działalnością opozycyjną Aleksieja. Otóż przydomek jaki nosi Alaksandr Łukaszenka to „Bačka”, co w języku białoruskim oznacza ‘ojca’ (Poczobut 2013: 13). Ponadto „daddykiler” nawiązywał również do nazwy rockowego, amerykańskiego zespołu *Lady Killer*.

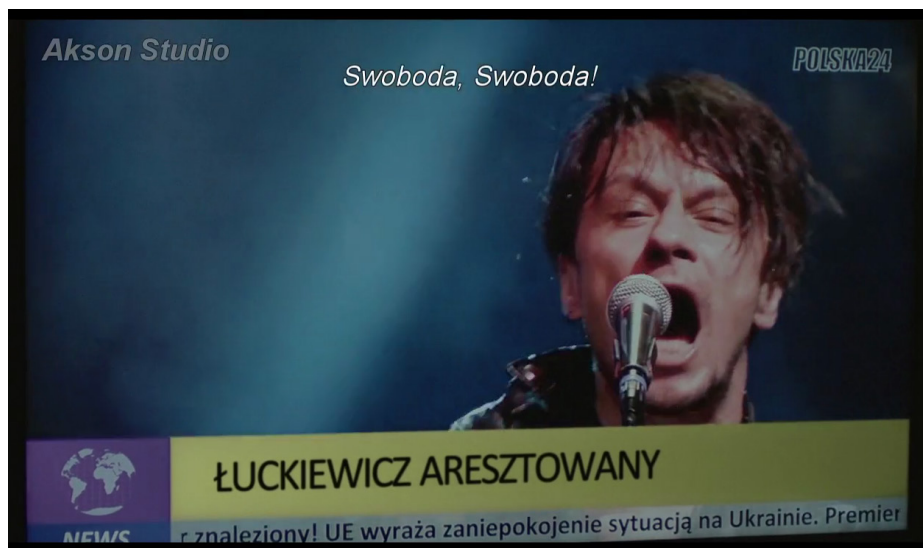
Przedstawione przykłady pokazują, że nawet poprawne przekłady nie oddają w pełni intencji autora oryginału, dlatego też bardzo ważny jest kontakt między nim, a tłumaczem. Tylko dzięki ich ścisłej współpracy tłumaczenie może dorównać oryginałowi.

3. Synchronizacja napisów

W obecnych czasach częstą praktyką jest to, że tłumacz również synchronizuje listę dialogową z filmem, tym samym dokonując łamania tekstu. W związku z tym, że napisy stanowią nierozdzieloną część obrazu filmowego ich rozstawienie podlega pewnym regułom, tj. nie powinny zawierać więcej niż dwóch poziomych linii liczących do 37 znaków ze spacjami każda¹⁰. Co więcej, rytm wyświetlania powinien być dostosowany do rytmu wypowiedzi bohaterów, najlepiej gdy tekst pojawia się wraz z pierwszym dźwiękiem wypowiedzianej kwestii i znika wraz

¹⁰ Brak inf. o aut., 2016: <http://bbc.github.io/subtitle-guidelines> (dostęp: 21.03.2017).

z ostatnim¹¹. Nie powinien też wyprzedzać akcji, czyli jeśli dwóch bohaterów prowadzi dialog, a między ich kwestiami jest chociaż minimalna pauza, to w takim przypadku należy tekst rozdzielić na dwie części. Dzięki temu można uniknąć tworzenia długotrwałego oraz zajmującego dużą część ekranu bloku napisów. Czasem zdarza się również tak, że tę dolną część ekranu zajmują już napisy wewnątrz kadru (np. pasek wiadomości, treść ważnego dla postaci listu, wiadomość na telefonie postaci, itp.) i w takim wypadku, dla lepszej czytelności, tłumaczenie należy umieścić u góry ekranu, jak w przykładzie poniżej:

Rysunek 1. Kadr z filmu *Nowy świat*, reż. E. Benkowska, Ł. Ostalski, M. Wawrzecki.

Rozstawienie napisów może być również narzędziem reżyserskiej manipulacji. Konflikt wewnętrzny Żanny polegał na tym, że kochała dwóch mężczyzn i choć głośno deklarowała miłość tylko do Janka, to w głębi siebie nie była tego pewna, dlatego też jej kwestia „At least I love Janek!” (w polskiej wersji „Ja przynajmniej kocham Janka”) została podzielona na dwie pojawiające się po sobie części:

¹¹ Istniejące programy do synchronizacji napisów, takie jak SubeEdit, pozwalają je rozstawić nie tylko zgodnie z wyświetlanym obrazem ale też z graficznym zapisem fal dźwiękowych, co znacząco ułatwia pracę osobie synchronizującej napisy.

Rysunek 2. Kadr z filmu *Nowy świat*, reż. E. Benkowska, Ł. Ostalski, M. Wawrzecki.

Rysunek 3. Kadr z filmu *Nowy świat*, reż. E. Benkowska, Ł. Ostalski, M. Wawrzecki¹².

¹² Na rysunku nr 2 i 3 widać też, jak wygląda kopia filmu dostarczana tłumaczowi przez producenta, tj. w lewym górnym rogu zawiera znak wodny, a także informację o liczbie odtwarzanych klatek na sekundę (24fps), zaś w prawym górnym rogu znajduje się kod czasowy ułatwiający synchronizację.

W ten sposób uzyskano wizualną pauzę oznaczającą zawahanie Żanny. Można było oczywiście użyć wielokropka, jednakże ten wydawał mi się zbyt nachalnym i narzucającym interpretację rozwiązaniem.

Zakończenie

Ułatwieniem tłumaczenia listy dialogowej filmu jest mimika, gestykulacja oraz ton głosu aktora, a także znany kontekst wypowiedzi. Jednakże utrudnieniem tej pracy jest fakt, że tłumacz musi zsynchronizować swoje tłumaczenie z przebiegiem akcji i ustalonym wcześniej montażowym rytmem wyświetlanego na ekranie obrazu oraz ścieżki dźwiękowej wydobywającej się z głośników. Napisy stanowią integralną część dzieła filmowego, które oddziaływa zarówno na zmysł wzroku jak i słuchu widza, przez co każdy błąd, fałsz czy zaniedbanie w tłumaczeniu lub synchronizacji, może rozproszyć uwagę odbiorcy. Niemniej jednak, umiejętnie stworzone napisy filmowe mogą pogłębiać przedstawiane emocje i być skutecznym narzędziem reżyserskim. Jak pokazuje przykład noweli „Żanna” z filmu „Nowy świat” wyzwaniem dla tłumacza niekoniecznie musi stanowić przekład nazw własnych czy tekstów piosenek, ale też z pozoru tak błahe kwestie jak „Pani Żanno”.

Oglądanie filmu to doświadczenie bardziej emocjonalne, niż intelektualne, przez co każdy z odbiorców, w tym tłumacz, filtruje dostarczane mu bodźce i treści, przez własne doświadczenia, a to zaś skutkuje różnymi interpretacjami. Zarówno przy tworzeniu przekładu, jak i rozstawieniu napisów tłumacz powinien ściśle współpracować z reżyserem, bo jest dla niego tak samo ważnym współtwórcą filmu jak operator, aktor, czy scenograf.

Bibliografia

- Fisiak J. (red.), 1996, *Praktyczny słownik angielsko-polski polsko-angielski*, Polska Oficyna Wydawnicza „BGW”, Warszawa.
- Poczobut A., 2013, *System Białoruś*, Wydawnictwo HELION, Gliwice.
- Simpson J.A., Weiner E., *The Oxford English Dictionary*, vol. VII, Clarendon Press, Oxford.
- Widawski M., 1998, *Nowy słownik slangu i potocznej angielszczyzny*, L&L, Gdańsk.

Netografia

- Miejski słownik slangu i mowy potocznej* [brak inf. o aut.], 2008: <http://www.miejski.pl/slowo-Blokery> (dostęp: 21.03.2017).
- Simpson John (red.), *Oxford Dictionary*: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/mrs> (dostęp: 30.12.2017).
- Starszy i Rynio, 2008, *Nasze bloki*: <https://youtu.be/p3LaaYNuFfA> (dostęp: 21.03.2017).
- Subtitle Guidelines* [brak inf. o aut.], 2016: <http://bbc.github.io/subtitle-guidelines> (dostęp: 21.03.2017), British Broadcasting Corporation.

Filmy

Benkowska E., Ostalski Ł., Wawrzecki M., 2017, *Nowy świat*, Galapagos, Warszawa.

Materiały własne

- Benkowska E., Ostalski Ł., Wawrzecki M., 2015, *Nowy świat* – kopie robocze filmu, Akson Studio, Warszawa.
- Dembinska M., Benkowska E., 2015a, Scenariusz noweli *Żanna*, wersja z 25.02.2015, Akson Studio, Warszawa.
- Dembinska M., Benkowska E., 2015b, pieriewod Marina Sawicka, *Żanna 25.02.2015*, Akson Studio, Warszawa [Дэмбинска Моника, Эльжбета Бэнковска, 2015b, перевод Марина Савицка, *Жанна 25.02.2015*, Akson Studio, Варшава.]

Elżbieta Benkowska

Movie Subtitle Translation Is Always an Interpretation. How to Choose the Right One?

Summary

In this article I am describing the process of writing a script, in which the main character speaks more than one language on the example of my film “The New World”. I am also exemplifying the differences in the translation of the dialogue list, which appeared between professional translator, me and my co-writer, as a result of different interpretations of the film. In the last part I am presenting rules

of proper subtitle synchronization, which skillful use can be an effective directing tool. Movie subtitles are an integral and visible part of the footage, which is why they can intensify exhibited emotions or completely disrupt their perception. Thus, an interpreter for a film director should always be as important a collaborator as a cinematographer, actor or art designer.

Keywords: subtitles; film; case study; synchronization; Polish.

Tłumaczenie to zawsze interpretacja – uwagi o przekładzie napisów do filmu

Streszczenie

W niniejszym artykule opisuję proces powstawania scenariusza noweli „Żanna” z filmu „Nowy świat”, w której tytułowa bohaterka używa trzech języków, tj. polskiego, białoruskiego i rosyjskiego. Następnie analizuję różnice w przekładzie listy dialogowej na język angielski, wynikające z odmiennych interpretacji filmu, które pojawiły się pomiędzy reżyserką, scenarzystką i profesjonalnym tłumaczem. W ostatniej zaś części omawiam zasady rozstawienia i synchronizacji napisów, których umiejętne wykorzystanie może być skutecznym narzędziem reżyserskim. Napisy filmowe stanowią integralną i widoczną część filmu, dzięki czemu mogą pogłębić pokazywane w nim emocje lub całkowicie je zaburzyć i dlatego też tłumacz dla reżysera jest tak samo ważnym współpracownikiem jak operator, aktor czy scenograf.

Słowa kluczowe: napisy; film; tłumaczenie; synchronizacja; angielski; polski.